

EAN13: 7041888526025

2L-166-SABD 20©21 Lindberg Lyd AS, Norway

2L¹⁶⁶

When the pandemic hit the world with full force in 2020, preparations for this album had been under way for some time. A recording involving a symphony orchestra and three soloists can hardly be arranged on a Monday and executed on a Tuesday – to put it mildly. There are many pieces of the jigsaw puzzle that must somehow find their place. When Norway went into lockdown in March 2020, the pieces were ready, contracts and agreements signed, and the recording dates booked. We wondered how it would all pan out. We even wondered for a while if the recordings could take place at all. Fortunately, the flexibility and the readiness to find creative solutions to new problems shown by everyone involved meant that we were able to get the job done in spite of all the difficulties. In fact, we experienced a personal presence and greater attention to detail than ever before, rather like recording chamber music with the sonic palette of the full orchestra.

The **Violin Concerto No. 2** was composed for the artist Kjell Pahr-Iversen's 80th birthday. The first performance took place as part of a large birthday concert in Stavanger Concert Hall in December 2017. The work's three movements were inspired by the titles of three series of paintings by Pahr-Iversen: the first movement by the series entitled *Ikon*; the second by the title *Don Quixote's Army*; the third by the title *The Gates Unfold*.

The Cello Concerto **Dopo** is the oldest work on this album. It was composed in 1993, and was strongly influenced by the (then) ongoing war in the Balkans. The Italian word *dopo* means *after*. This title refers to the harrowing fact that, a mere 50 years after the Holocaust,

example, Hans Christian Andersen to understand this. On the other hand, humanity is indisputably a part of nature. Therefore the formative creative forces in human consciousness are closely related to those in nature; they represent, in short, a distinctive expression of those larger forces, fundamentally connected to the unconscious formative processes of nature.

Such an understanding attributes a fundamental role to *form*. Form is in no way comparable to, let us say, a cake mould, where you can give the same shape – the same form – to all sorts of different ingredients: you choose the ingredients and the mould provides the form. In this case form and content are obviously distinct and separate. In Schelling's understanding of artistic form such a clear distinction is impossible, for the creative process determines the content of the artwork, which develops naturally from that process and is ineluctably connected to it.

Of course, you can be inspired by circumstances or other factors that lie outside the sphere of the strictly musical: historical events, existential questions, other art works, other types of art, the impact of landscape on your mind, transcendental experiences – to name just some examples of “extra-musical” stimuli. These can give inspiration to a composer and may even suggest actual musical material. To me as a composer all this is perfectly clear. I often find that the creative process of composition can be triggered by an extra-musical stimulus.

In such cases the relationship between the “extra-musical” reference and the completed work will indisputably be real, but it is in no way a question of pressing a finished musical bundle of “content” into a more-or-less fixed mould. It is not a question of trying to express an unambiguous message in the most effective way possible, as a journalist, for example, does. Nor can it be compared to the *modus operandi* of the academic, who communicates the results of research in a way that adheres to the norms of a scientific

When a musical narrative expresses feeling in a compelling way, it is always, to a greater or lesser degree, complex. This complexity can be achieved in different ways. The form might be played out as a drama, where different expressions of feeling are in conflict with one another and where the musical form embodies this struggle. Or the music may be structured in such a way that the different emotions are multi-layered and “polyphonic”. The different emotions will then colour each other, and the composer can create perspective by bringing some material into the foreground, and allowing other material to recede into the background. Such changes of perspective can lead to the emergence of new constellations of the same elements. In both these cases the changes in form will be experienced as a fluctuating process – a stream of consciousness where light and shade continuously colour the musical expression, and where emotional fluctuation is maintained. A third possibility is to build up a diversity of emotional expression in specific structures, so that each single element is experienced as emotionally complex.

This, and much more, constitutes my everyday work as a composer. I try to form the musical expression so that it corresponds with my experience of life; or, to put it another way, to form it so that it is in accord with my conception of what it means to be a human being. It is all about forming an emotional response to my experience of life, of what it is to live. If this expression is to be authentic, it must have a certain complexity, for the simple reason that our emotional lives (our lived experience) are complex and constantly changing.

Ståle Kleiberg, 2021

many international performances. Kleiberg's *Requiem* is the principal work in a trilogy of compositions dealing with the same subject matter; the others are the orchestral work *Lamento: Cissi Klein in memoriam* and the cello concerto *Dopo*.

Kleiberg's formal command is not least apparent in his extensive chamber music oeuvre. A selection of six works was published in 2015 on another 2L album, *Mezzotints – Chamber Music by Ståle Kleiberg*, and this was followed by *Do You Believe in Heather? – Chamber Music by Ståle Kleiberg* in 2019. Ståle Kleiberg is Professor of Music at the Norwegian University of Science and Technology (NTNU) in Trondheim.

In her capacity as a founder member of the Leopold String Trio (1991-2006) and leader of the Nash Ensemble of London (2000-2015), **Marianne Thorsen** (born 1972) has performed widely throughout Europe, the USA and Australia. She returned to her hometown Trondheim in 2008 as Professor of violin and chamber music at the Department of Music at the Norwegian University of Science and Technology (NTNU). As a soloist, Thorsen has played with the BBC Symphony Orchestra, the Philharmonia, the City of Birmingham Symphony, Orchestre de la Suisse Romande, and several orchestras in Norway and elsewhere in Scandinavia. She has also featured as a soloist on numerous recordings, including the 2L albums *Mozart Violin Concertos* with the Trondheim Soloists, *Treble & Bass: Concertos by Ståle Kleiberg* with the Trondheim Symphony Orchestra and *Mezzotints: Chamber Music by Ståle Kleiberg*. Chamber music remains close to Thorsen's heart. She was artistic director

In the wake of his diploma concert at the Norwegian Academy of Music, **Peter Szilvay** (born 1971) was invited by Mariss Jansons to be his assistant with the Oslo Philharmonic. This was followed by a similar position with the Stavanger Symphony Orchestra. Szilvay works regularly with all the symphony orchestras in Norway, and has conducted several orchestras elsewhere, including the St Petersburg Philharmonic, the symphony orchestras in Gothenburg, Umeå and Malmö, the Radio Orchestra in Paris, and the Royal Danish Orchestra. He has also worked extensively in opera, having conducted productions at the Norwegian Opera and Ballet, North Norwegian Opera, Opera South, and the Mainfranken Theater Würzburg. Peter Szilvay has made recordings with the Oslo Philharmonic, the Norwegian Radio Orchestra and the symphony orchestras of Stavanger and Kristiansand. He won the Norwegian “Conductor of the Year” competition in 1999 and was awarded the Norwegian Society of Composers’ “Performer of the Year” prize in 2010 for his contribution to Norwegian music.

The **Trondheim Symphony Orchestra and Opera** (TSO) makes a dynamic contribution to the cultural life of central Norway. The orchestra’s goal is to offer a broad spectrum of music at a high artistic level, and thus foster interest among the public at large wherever it plays. In addition to playing what might be called orthodox symphony concerts, TSO is active in a large range of musical activities, including opera, musical theatre, concerts and projects for younger people, contemporary music, teaching activities, early music, chamber music and popular concerts with popular artists. The Trondheim Symphony Orchestra plays at many venues, mostly in and around Trondheim, but also further afield in Norway and on foreign tours. The Trondheim Symphony Orchestra and Opera consists of 86 full-time musicians. In partnership with the Trondheim Soloists, TSO can

Ståle Kleibergs solokonsserter utspiller seg i spennet mellom poesi, lidenskap og dansende lekenhet. Dette er allment tilgjengelig samtidsmusikk, hvor det ikke et øyeblikk renonseres på kunstnerisk kvalitet. «Jeg forsøker å forme musikalske uttrykk som samsvarer med min livsfølelse – eller sagt på en annen måte: Å forme uttrykk som samsvarer med opplevelsen av hva det vil si å være menneske», sier Kleiberg selv om sitt virke som komponist.

Da pandemien traff verden med full styrke i 2020, hadde forberedelsene til dette albumet vært under arbeid i lengre tid. En innspilling med symfoniorkester og tre solister er ikke noe man bestemmer seg for den ene dagen og får gjort den neste, for å si det med en underdrivelse. I et prosjekt som dette er det mange brikker som skal falle på plass. Da Norge stengte ned i mars 2020, var alle brikkene lagt. Hvordan ville det nå gå med de inngåtte avtalene og planlagte innspillingsdagene? Kunne innspillingen i det hele tatt bli gjort? Takket være stor fleksibilitet og evne til å finne kreative løsninger fra alle involverte parter, har vi faktisk klart å realisere dette omfattende innspillingsprosjektet i en svært vanskelig tid. I denne spesielle situasjonen opplevde vi en tilstedeværelse og kammermusikalsk intensitet som er uvanlig i et symfonisk format.

Fiolinkonsert nr. 2 ble skrevet til maleren Kjell Pahr-Iversens 80-årsdag. Urfremføringen fant sted på en stor festforestilling i Stavanger Konserthus i desember 2017. Verkets tre satser er inspirert av titlene på tre billedserier av Kjell Pahr-Iversen: Første sats knytter an til billedserien *Ikon*. Andre sats tar utgangspunkt i tittelen *Don Quijotes armé*, og tredje sats i tittelen *Portene åpner seg*.

Cellokonserten **Dopo** er det eldste verket på dette albumet. Det ble komponert i 1993

naturen og de skapende og formende kreftene i menneskets bevissthet. I naturen finnes det prosesser som skaper og former verden igjen og igjen. Fotosyntesen er et eksempel på det. I menneskets bevissthet finnes det også et skapende og formende potensial. Dette kan realiseres i kunsten. Naturlovene gjentar seg ikke i kunsten. Tvert imot kan det skapes kunstneriske universer hvor naturens lover ikke gjelder. Det er nok å tenke på et eventyr av for eksempel H. C. Andersen for å skjønne det. Men mennesket er jo også natur. De formskapende kreftene i den menneskelige bevissthet er derfor nært forbundet med de skapende og formende kreftene i naturen. Menneskets formskapende potensial er altså noe særegent samtidig som det på et fundamentalt plan er forbundet med de ubevisste formprosessene som foregår i naturen.

Forstått på denne måten blir form noe helt grunnleggende. Dette er langt ifra pepperkakeform – en mal hvor man kan gi samme form til ulikt innhold. Innholdet kan være pepperkakedeig eller kjevlet marsipan. Med pepperkakeformen kan begge deler stanses ut i samme form. I et slikt tilfelle kan altså formen klart skilles fra innholdet. I Schellings forståelse av kunstnerisk form vil ikke det være mulig. Stoffet gis her av den formende prosessen. Innholdet vokser så og si ut av den formende prosessen og er uløselig forbundet med den.

Så kan man riktignok være inspirert av noe utenommusikalsk: Historiske hendelser, eksistensielle spørsmål, andre kunstverk, andre kunstarter, landskapets virkning på sinnet, opplevelse av transcensens. Alt dette og mer til kan gi inspirasjon og til og med vekke konkrete klanglige forestillinger. For meg som komponist er det helt klart slik. Det er gjerne noe utenommusikalsk som setter i gang en kreativ, formende prosess.

I slike tilfeller vil forbindelsen mellom den utenommusikalske referansen og det ferdige verket absolutt være reell, men det er altså ikke snakk om å putte et ferdigtygget «innhold» inn i en mer eller mindre kjent mal. Det dreier seg ikke, som i journalistikken, om

å ha et entydig budskap som skal kommuniseres på en mest mulig effektiv måte. Det dreier seg heller ikke, som i akademia, om å formidle forskningsresultater i en akademisk

være organisert som et drama, hvor ulike følelsesuttrykk brytes mot hverandre og hvor det musikalske forløpet tar form av denne brytningen. Men musikken kan også, og like gjerne, være strukturert på en måte hvor ulike emosjoner legges oppå hverandre i en samtidig polyfoni. Da vil de ulike følelsesuttrykkene ta farge av hverandre og komponisten kan perspektivere helhetsbildet ved å trekke noe frem mens noe annet skyves i bakgrunnen.

Slike stadige perspektivforskyvninger resulterer i at det gradvis oppstår nye konstellasjoner av de samme elementene. I begge disse tilfellene vil formforløpet oppleves som fluktuerende, en bevissthetsstrøm hvor lys og skygge uavbrutt farger følelsesuttrykket. En tredje mulighet er å bygge en emosjonell flertydighet inn i bestemte strukturer, slik at det enkelte element oppleves som følelsesmessig sammensatt.

Dette, og mer til, er min skapende hverdag. Jeg forsøker å forme musikalske uttrykk som samsvarer med min livsfølelse – eller sagt på en annen måte: Å forme uttrykk som samsvarer med opplevelsen av hva det vil si å være menneske. Det dreier seg altså om å forme en emosjonell respons på selve livsfølelsen. For at et slikt uttrykk skal være autentisk, altså ekte, må det ha en viss grad av kompleksitet, rett og slett fordi følelseslivet er sammensatt og vekslende.

Ståle Kleiberg, 2021

Heather? – *Chamber Music by Ståle Kleiberg* i 2019. Ståle Kleiberg er professor i komposisjon og musikkvitenskap ved NTNUs Institutt for musikk.

Som spillende leder av Nash Ensemble of London (2000-2015) og Leopold String Trio (1991-2006) gjennomførte **Marianne Thorsen** (f. 1972) en rekke turneer i Europa, Australia og USA, og innspillinger med begge gruppene. Hun vendte tilbake til hjembyen Trondheim i 2008 for å tiltre som professor i fiolin og kammermusikk ved NTNUs Institutt for musikk. Som solist har Thorsen spilt med BBC Symphony, Philharmonia Orchestra (London), City of Birmingham Symphony, Orchestre de la Suisse Romande og en rekke orkestre i Skandinavia. Hun figurerer også som solist på et stort antall innspillinger, inkludert *Mozart Violin Concertos* med Trondheimsolistene, *Treble & Bass: Concertos by Ståle Kleiberg* med Trondheim Symfoniorkester og *Mezzotints: Chamber Music by Ståle Kleiberg*. Kammermusikken ligger Marianne Thorsens hjerte særlig nær. Fra 2009 til 2013 var hun kunstnerisk leder av Vinterfestspill på Røros. Hun er hyppig å høre på de norske kammermusikkfestivalene, såvel som på BBC Proms i London og ved de internasjonale festivalene i Edinburgh, Bath og Cheltenham. Thorsen spiller på en fiolin av Giovanni Battista Guadagnini fra 1745, generøst stilt til disposisjon av Dextra Musica.

Fredrik Sjölin (f. 1982) har siden 2009 vært cellist i Den Danske Strygekvartert, «one of the best quartets before the public today», som Washington Post skrev etter kvartetts

Eivind Ringstad (f. 1994) fikk sitt gjennombrudd som bratsjist i 2012, da han vant førsteprisen i Den europeiske kringkastingunions (EBU) konkurranse for unge musikere. Ett år senere debuterte han som solist med Oslo-Filharmonien. Eivind Ringstad vokste opp i Oslo og begynte å spille fiolin i en alder av fem år. Han byttet til bratsj som hovedinstrument ni år senere og fullførte sine studier ved Barratt Due musikk-institutt i 2017, hvor han hadde professor Soon-Mi Chung Barratt-Due som lærer. Eivind Ringstad vant Arve Tellefsens Musikerpris i 2013 og ble tildelt Statoils talentstipend året etter. I 2016 fikk han plass på «BBC's New Generation Artists Scheme», noe som ledet til flere engasjementer i Storbritannia, inkludert en recital i Wigmore Hall. Ringstad har blitt tildelt Borletti-Buitoni Fellowship Award og han har vært del av mentorprogrammet «Crescendo». Ringstads første innspilling som solist var med

Trondheim Symfoniorkester & Opera (TSO) er et kraftsenter i midtnorsk kulturliv. Orkesteret har som målsetting å formidle et bredt spekter av musikk på høyt kunstnerisk nivå, for slik å bidra til å fremme og utvikle den allmenne interessen for musikk lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. I tillegg til ordinære symfonikonsserter har TSO en variert virksomhet som inkluderer opera og musikkteatervirksomhet, klassiske konserter og prosjekter for barn og unge, samtidsmusikk og urfremførelser, pedagogisk virksomhet, tidligmusikk, kammermusikk og populærkonserter med kjente artister. Orkesteret opptrer på en rekke scener; de fleste naturlig nok i Trondheim og i Midt-Norge, men virksomheten omfatter også nasjonale og internasjonale oppdrag og turneer. Trondheim Symfoniorkester & Opera består av 86 faste musikere. I samarbeid med Trondheimsolistene har TSO en orkestermodell som gir tilgang til 90 musikere. Trondheim Vokalensemble er også knyttet til TSOs virksomhet.

Oboe 1

Clar. Bb
1

Flute 2

DB
1

Vc
1

Horn F
2

conductor

Recording Producer and Balance Engineer MORTEN LINDBERG
Editing, Mix and Mastering MORTEN LINDBERG

Program Notes STÅLE KLEIBERG Translation RICHARD HUGH PEEL
Graphic Design and Session Photos MORTEN LINDBERG
Painting *Dance on the Beach (1900)* EDVARD MUNCH
Paintings *Ikon (2019)* KJELL PAHR-IVERSEN

Executive Producers STÅLE KLEIBERG and MORTEN LINDBERG

Blu-ray authoring MSM STUDIO GROUP
Screen design and Blu-ray authoring MICHAEL THOMAS HOFFMANN
Pure Audio Blu-ray concept development MORTEN LINDBERG and STEFAN BOCK

Produced with support from Norsk Kulturråd, Fond for lyd og bilde, Fond for utøvende kunstnere,
Norsk Komponistforening, NTNU – Norwegian University of Science and Technology

2L is the exclusive and registered trade mark
of Lindberg Lyd AS 20©21 [NOMPP2103010-070] 2L-166-SABD

This recording was made by Lindberg Lyd AS with DPA microphones and HORUS converters to a PYRAMIX

Ståle Kleiberg: Concertos

Violin Concerto No. 2

- 1 Tempo rubato 4:33
- 2 Alla marcia 6:00
- 3 Rubato e espressivo 8:15
- 4 DOPO for Violoncello and String Orchestra 15:07

Concerto for Viola and Orchestra

- 5 Adagio - Andante - Allegro 9:20
- 6 Adagio 5:53
- 7 Allegretto scherzando 8:53

Marianne Thorsen violin Fredrik Sjölin cello Eivind Ringstad viola
Trondheim Symphony Orchestra
Peter Szilvay conductor